

De school en suïcide

C.J.M. Spee

Published online: 6 November 2015
© Bohn Stafleu van Loghum 2015

Samenvatting Het onderwijs is een belangrijke partner bij het voorkomen van zelfdoding en het geven van informatie rond suïcide. Leerlingen brengen immers veel tijd door op school en het is de taak van het onderwijspersoneel om hen in hun cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling te begeleiden. Goede samenwerking tussen school en ouders en tijdige doorverwijzing naar professionele hulpverlening is hierbij noodzakelijk.

Trefwoorden Suïcidaliteit · Nazorg · Preventie · School

Signaleren en doorverwijzen

In 2014 pleegden 117 jongeren van 10 tot 25 jaar zelfmoord, van wie de meesten onderwijs volgden [1]. Vanzelfsprekend brengt de voortijdige beëindiging van een jong leven een grote schok teweeg in de scholengemeenschap. Soms overlijdt een leerling van wie onderwijspersoneel, ook achteraf gezien, geen enkel signaal van mogelijke problematiek heeft opgevangen. Dat kan docenten onzeker maken. Als deze onzichtbare leerling zich van het leven berooft, hoeveel andere leerlingen lopen dan rond met dezelfde gedachten? En hoe krijg je die leerlingen goed in beeld? Daarnaast zijn er jongeren die wel signalen hebben gegeven, maar van wie die signalen pas na hun zelfdoding betekenis hebben gekregen, of met wie gesprekken zijn gevoerd, waar hulpverlening op gang is gekomen en die zich toch van het leven hebben afgewend. Scholen zijn, terecht, bang voor imitatie. Sommige jongeren zijn extra gevoelig voor de aandacht, rouw en de 'romantiek' van een zelfdoding [2].

Toch is het juist de school waar jongeren gezien en gekend worden, waar kansen liggen voor suïcidepreventie, door de (vertrouwens)relatie die leerlingen vaak met een docent hebben. Daarvoor heeft de docent kennis nodig over het duiden van signalen rond sociaal-emoti-

onele problematiek en moet hij of zij over vaardigheden beschikken om daarover het gesprek aan te gaan met jongeren. Daarnaast is het zaak ouders tijdig bij de situatie te betrekken en jongeren, met behoud van de vertrouwensrelatie, op tijd door te verwijzen.

Door de Vrije Universiteit Amsterdam zijn e-learning modules ontwikkeld die tot doel hebben het proces van (vroegtijdig) signaleren, bejegenen en doorverwijzen van (mogelijk) suïcidale jongeren te bevorderen [3].

Nazorg

En soms gebeurt het toch... Afscheid nemen van een leerling die zichzelf van het leven heeft beroofd, vraagt om goede afwegingen van een school. Enerzijds is er de rouw om een leerling die er niet meer is en die gemist wordt, anderzijds is het ook een moment om informatie te verstrekken. Jongeren moeten horen dat een suïcide in de opperste eenzaamheid en wanhoop gebeurt en niet romantisch is. Dat het vaak een impulsieve actie is en geen zorgvuldige rationele afweging.

Zij moeten vooral horen dat er altijd iemand in je omgeving is die je kan helpen en dat je er niet alleen voor staat in ellendige tijden. Dit vraagt om respectvolle formuleringen.

Na een suïcide(poging) kan de plaatselijke jeugdgezondheidszorg een waardevolle aanvulling zijn op het interne zorgsysteem van de school. Ook kunnen landelijke expertiseorganisaties, zoals 113 Online en het Instituut voor Psychotrauma, aansluiten bij een (crisis)team, of een ouderavond of een gatekeeperstraining verzorgen.

Literatuur

1. Centraal Bureau voor de Statistiek, StatLine 9 juli 2015.
2. Wasserman D. Imitation and suicide: a re-examination of the Werther effect. *Am Sociol Rev.* 1984;49:427-36.
3. <http://www.mentalhealthonline.nl/de-modules/>.

C.J.M. Spee, senior crisis-adviseur.

C. Spee (✉)
Instituut voor Psychotrauma,
Diemen, Nederland
e-mail: I.Spee@ivp.nl